

2. Centre for Teaching Excellence, University of Waterloo “Gamification and Game-Based Learning”
3. C. Plump and L. Julia, “Using Kahoot! in the classroom to foster engagement and active learning: A game-based technology solution for E-learning beginners,” SAGE Journals, pp. 2–9, 2017.
4. Evans, C. (2011, July 31). Game designer Jane McGonigal interviewed by Cameron Evans, U.S. Education CTO, Microsoft. (J. McGonigal, Interviewer) Retrieved from <http://www.youtube.com/watch?v=5-mc9Rr>
5. Huang Hsin Yuan, W. and Somon, D. (2013). A Practitioner’s Guide to Gamification of Education. Research Report Series: Behavioral Economics in Action. University of Toronto – Rotman School of Management.
6. Huei-Tse Hou “Diverse Development and Future Challenges of Game-Based Learning and Gamified Teaching Research”
7. Jorge Francisco, Figueroa Flores “Using Gamification to Enhance Second Language Learning” digital EDUCATION Review Number 27 June 2015
8. K. Kapp, The Gamification of Learning and Instruction: Game-Based, One Montgomery Street: Pfeiffer, 2018.
9. Nazokat Fayzullayevna Khaitova “History of Gamification and Its Role in the Educational Process” Journal “International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding” May 2021
10. Savickas, M.L. Career Construction Theory and Practice. In Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work; Brown, S.D., Lent, R.W., Eds.; John Wiley & Sons: Hoboken, NJ, USA, 2013; pp. 147–183
11. Sailer, M., Hense, J., Mandl, H., Klevers, M. (2013). Psychological Perspectives on Motivation through Gamification. Interaction Design and Architecture(s) Journal - IxD&A, N.19, pp. 28-37
12. Vandercruysse, S., Vandewaetere, M., & Clarebout, G. (2012). Game-based learning: A review on the effectiveness of educational games
13. Wendy Hsin-Yuan Huang and Dilip Soman.” A Practitioner’s Guide To Gamification Of Education” 2013

## EFEMIZM TERMININIŇ ÝYRENILIW TÁRIYXI

*Babaniyazova Nursulıw Konısbayevna  
Ájiniyaz atındaǵı NMPI tayanış doktorantı*

**Annotaciya:** *Bul maqalada efemiz termininiń úyreniliw táriyxı hám olardı kimler úyrenenligi haqqında maǵlıwmatlar keltirilgen. Házirgi rawajlanıp baratırǵan dáwirde efemizlerdi tilde ádep-ikramlılıq normaların saqlawǵa, til iliminde "efemiz" túsiniǵiniń áhimiyeti, efemizmnin xalqtıń sotsiallıq turmısı hám mentalitet penen baylanıslı halda payda bolıwı haqqındaǵı pikirler bildiriledi.*

**Tayanış sózler:** *efemiz túsiniǵi, sóylew mádeniyatı, efemizlerdin qollanılıw sebepleri.*

Insanlar kóbinese unamsız kóringen temalardı tuwrıdan tuwrı talqılawdı qolaylı dep bilmeydi. Olar ádep-ikramlılıqtı saqlawdı qálegenligi sebepli, aqiretlew sózlerdin ornın ádebiy hám

jámiyettegi sóylew til normalarina say tárizde qollanılauǵın sózler menen almasıradı. Efemizmlerdi isletiwdiń tiykarǵı maqseti, tıńlawshıǵa aqiretli sózlerdiń unamsız tásir etpewi ushın, qolaysız sózlerdi qollanıwdıń aldın alıw bolıp esaplanadı. Britaniyalıq akademik Dennis Joseph Enrighttıń pikirine kóre, efemizm sózi grek tilinen kelip shıqqan bolıp, "jaqsı sóylew" degen mánini ańlatadı [2.45]. Negizinde, aldın efemizm tek ǵana tabu sózlerdiń jumsaq forması sıpatında isletilgen bolıp, keyinirek efemizmlerdiń qollanılwı hár qanday qolaysız, aqiretli, ashshı, uyatlı yáki basqa unamsız sózler ushın keńeytirilgen. İnsanlardı efemizmdi isletiwge májbúr qılǵan eń áyyemgi jámiyettegi tabu sózler diniy yáki ólimge baylanıslı bolǵan qorqıw hám húrmetke tiykarlanǵan edi. Enrighttıń pikirine qarsi Alkire [12] efemizmlerdiń latin tiline tiyisli ekenligin aytıp ótedi. Latin tilinen kelip shıqqan kóplegen efemikalıq sózler, ásirese 1066-jılda Normanlardıń basqınshılıqları waqıtında, latin tiliniń joqarǵı klass tili sıpatında isletilgenligi sebepli payda bolǵan.

Efemizmge tiyisli berilgen táriyipler bir-birinen onsha úlken parıq qılmaıdı. Efemizmler sózlerdiń jumsaǵıraq yáki ápiwayılastırılǵan kórinisi bolıp, olar orınsız sózlerdi almasırıw ushın qollanıladı. Holderdiń [3.56] pikirinshe, efemizm bul jumsaq yáki anıq emes sóz bolıp, ol orınsız yáki qopal kórinistiń ornın basıw ushın paydalanıladı. Horny [4.14] efemizmlerdi, ádetde aqiretli, ashshı yamasa uyatlı máselelerde qolaylı tárizde muráját etiwshi sózler dep táriyip beredi, bul bolsa olardı qabıl etiwdi ańsatlastıradı. Longman sózliginde [13] efemizmdi tıńlawshınıń bar ekenligin esapqa alǵan halda tariyiplenedi. Oǵan kóre, efemizm – bul sóylewshi tárepinen tıńlawshını hayran qaldırmaw hám olardı uyatqa salmaw ushın qollanılauǵın sózlerdiń kórinisi bolıp tabıladı.

Efemizmdi almasırıwdıń sebebi tekǵana qopal sózlerdi jumsartıwdan ǵana ibarat emes. Alkireniń kózqarası boyınsha [12] efemizmler sóylewdi hám tekstti de ele de kórkem etip súwretlep beriw ushında qollanılwı múmkinligin aytıp ótken. Ol “advokat” sózin misal retinde keltirip, bul sóz “yurist” sózine qaraǵanda kóbirek názikirek hám kórkemlew túyiledi degen pikirdi aytadı. Katamba [5.129] da bul pikirge qosılıp, efemizmlerdi tekǵana insanlardıń kewil keypiyatın túsirmew ushin paydalanıw tiykarǵı sebebi emes ekenligin aytqan. Onıń pikirinshe adamlar efemizmlerdi hár bir mádeniyatqa sáykes tárizde jámiyetdegi ushırasatuǵın tabu sózlerdiń ornına isletiledi degen pikirdi alǵa súredi. Al Holder bolsa, efemizmlerdi semantikalıq jaqtan ashıp berdi. Onıń oylawınsha efemizmler ózleriniń dáslepki payda bolǵan mánilerine iye bolıp, máselen, ólimge tiyisli metaforalar - "máńgilik uyqı", "jasıl topıraqqa kiriw", "watandı taslap ketiw" sıyaqlı sózler menen almasırıladı deydi. Efemizmler insan ómiriniń áhmiyetli hádiyselerin óz ishine aladı. Bul pikirge Alego [1.214] efemizmler kóbinese insan ómiriniń qayǵılı jaǵdaylarına, máselen, ólim hám kesellikler sıyaqlı kontekstlerde kóbirek ushırasıwın aytıp ótedi, biraq kerisinshe olar sonıń menen birqatarda, júdá emotsionallıq hádiyselerde, máselen, dúnyaǵa keliw, tuwılıw kórinisin bildiriwde de paydalanıladı.

XX ásirge kelip tek ǵana adam aǵzaları, haywanlar hám jánlikler, kesellikler, nárseler hám hádiyseler atların efemiylestiriw hawij ala basladı. Sebebi jáhán urısı dáwirinde adam sawdası, jetimlilik kóbeyip barǵan sayın efemikalıq birlikler hám argotizmler de kóbeyip bardı. Olardıń ruwxıy ózine tán ózgeshelikleri zaman hám mákanda, adamzattıń is háreketleri hám jaǵdayı menen baylanıslı halda en jaya basladı.

Házirgi zamanagóy lingvistikada efemizmlerdi izertlew jumısları tek ǵana leksikografiyada ǵana emes lingvistikalıq jaqtan da keńnen izzertlew alıp barıldı. Efemizmlerdi úyreniw barısında olardı toparlarǵa bóledi máselen, efemizmlerdiń siyasatqa, diniy, medicina tarawlarına baylanıslı

ekenligi aytip ótilgen. Uliwma til iliminde lingvistler tárepinen taraw menen baylanıslı ádebiyatlarda aytip ótilgen bolıp, olardıń pikirleri efemizim mazmunınıń rawajlanıwında úlken áhimiyetke iye. Rus ilimpazlarınń efemizimdi úyreniwge bolǵan qızıǵıwshılıqları XX asırdıń ortalarında 1961 jılda baslanǵan.

B.A.Larin [9.101] efemizim haqqındaǵı pikirlerin óziniń “efemizmler haqqında” atlı miynetinde aytip ótken. O.N.Turbachev [11.12] belgili bir mentalitet ishinde bul til hádiysesin izzertledi. V.P.Moskvin [10.264] “Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка” atlı miynetinde efemizmlerdiń kategoriyalıq maqamı, efemizaciya usulınıń qollanıw sferası, sondayaq efemizmlerdiń qatar kelgen hádiyseler menen óz ara múnasebetin úyrendi.

XXI ásirde bir ǵana rus izleniwshileri tárepinen efemizim temasına 15 ge jaqın dissertaciya jumısları jaqlanǵanlıǵı bul hádiyseni úyreniw jańadan kúsh alıp atırǵanınan belgi beredi. H.Shamsiddinov [8.22] efemikalıq funkcional-semantikalıq sinonim sózler haqqında, A.E.Mamatov [6.56] óziniń ilimiy jumısında efemizim hám de disfemizmlerdiń frazeologiyalıq forması haqqında aytip ótken. Ózbek lingvisti M.Mirtojievtiń [7.119] “Ózbek tiliniń semasiologiyası” atlı miynetinde efemizmlerge óz aldına orın ajratılǵan.

Qaraqalpaq tilinde morfologiyalıq, leksika-semantikalıq, sintaksislik qurallar hám olardıń stillik ózgeshelikleri, sıpayılıqtı bildiriwshi verbal emes qurallar, olardıń semantikalıq-stilistikalıq, funcionallıq ózgeshelikleri, til biliminde sıpayılıq bildiriwshi qural sıpatında tastiyıqlanbaǵan. Sintaksislik qurallar qaratpa aǵza, kiris konstrukciyalar, naqıl-maqallardıń semantikalıq, strukturalıq tárepleri sıpayılıqtı bildiriwdegi ornı sıpatlap berilgen.

Milliy ózgeshelikke iye sıpayılıq máni bildiriwshi sózler toplanıp, olardı milliy ádebiy tilde, ádebiy sóylew tilinde orınlı, logikaǵa sáykes túrde paydalanıw boyınsha usınıslar islep shıǵılǵan. Izertlew materiallarınan qaraqalpaq tili grammatikası, leksikalogiyası hám stilistika máselelerin jaratıwda, ulıwma milliy ana tildi úyretiwde, orta arnawlı, joqarı bilimlendiriwde keń kólemde paydalanıw múmkin.

Juwmaqlap aytqanda dúnya til biliminde efemizim túsiniǵi tikkeley insan faktorı menen baylanıslı halda, sociallıq múnasebetler, sóylew háreketi, qarım-qatnas jaǵdayı, milliy hám mádeniy qádiriyatlardıǵa sáykes ráwishte úyrenilgen. Efemizmlerdiń tilde qalay rawajlanıwı, kommunikativlik múnasebet penen baylanıslılıǵı, ádebiy sóylew tilinde orınlı hám logikaǵa sáykes túrde paydalanıw, kóriniw ózgesheliklerine iye ekenligi bul termindi ele de keńirek úyreniwdi talap etedi.

#### **Paydalangan ádebiyatlar:**

1. Alego, John. 2005. The Origins and Development of the English Language. Boston: Wadsworth. p.214
2. Enright, Dominique. 2004. In Other Words. London: Michael O'Mara Books Limited. p.45
3. Holder, Bob. 2008. Dictionary of Euphemisms. New York: Oxford University Press. pp 56-58
4. Hornby, Albert, Sydney. 2005. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. New York: Cambridge University Press. p14
5. Katamba, Francis. 2005. English words: structure, history, usage. New York: Routledge. p.129
6. Mamatov A.E. O'zbek tili frazeologizmlarining shakllanishi masalalari: Filol. Toshkent, 1999.-56 b

7. Mirtojiev M. O'zbek tili semasiologiyasi. – Toshkent: Mumtoz so'z, 2010. – B. 119-127. Fanlari doktori diss. – Toshkent, 1999.
8. Shamsiddinov H. So'zlarning evfemik funktsional-semantik sinonimlari // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1997. -№ 6. – B. 22.
9. Ларин Б. А. Об эвфемизмах //Ученые записки ЛГУ-Л, 1961. С.101-114.
10. Москвин В. П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка. М.: ЛЕНАНД, 2010. 264 с.
11. Турбачев О.Н. Из истории табуистических названий // Вопросы славянского языкознания. Вып.3. – М., 1958. – С.12.

**Online Sources:**

12. Alkire, Scott. 2002. "Introducing Euphemisms to Language Learners". The Internet TESL Journal. <http://iteslj.org/Lessons/Alkire-Euphemisms.html>
13. Longman Dictionary of Contemporary English. 2009. Harlow: Pearson/Longman.

## **THE COMPARISON OF SENTENCE STRUCTURE IN ENGLISH AND GERMAN LANGUAGES**

*Bakbergenov Aybek Esbergenovich,  
Student of KSU*

**Abstract.** *The study of sentence structure in different languages provides valuable insights into linguistic diversity and grammatical organization. This article compares the sentence structures of English and German, both belonging to the Germanic language family, yet exhibiting significant syntactic differences. The analysis focuses on word order, verb placement, sentence types, and complex sentence formation. While English follows a relatively fixed Subject-Verb-Object (SVO) order, German demonstrates greater flexibility due to its case system, allowing Subject-Object-Verb (SOV) structures in subordinate clauses. The study also explores the positioning of verbs, interrogative and imperative constructions, and the role of conjunctions in complex sentences. Understanding these differences is essential for language learners and translators, as sentence structure impacts meaning and comprehension.*

**Keywords:** *Sentence structure, English, German, word order, syntax, verb placement, subordinate clauses, interrogative sentences, case system, complex sentences.*

Sentence structure plays a fundamental role in the grammatical organization of languages, influencing meaning, clarity, and comprehension. English and German, both belonging to the Germanic language family, share certain syntactic characteristics but also exhibit notable differences in word order, verb placement, and sentence construction. While English follows a relatively fixed Subject-Verb-Object (SVO) structure, German allows for more flexibility due to its case system and distinct verb positioning rules, particularly in subordinate clauses. This article aims to compare the sentence structures of English and German, highlighting key differences and similarities in their grammatical frameworks. The analysis will cover basic sentence structure, sentence types, and complex sentence formation, providing insights into how each language organizes information. Understanding these structural variations is essential for language learners, translators, and linguists, as it enhances both linguistic competence and cross-linguistic analysis.